

Høringsuttalelse til Sjømatmeldingen

Fra: Krabbin AS/Pål Krüger

1. Innledning:

Vi velger å bare kommenterer Sjømatmeldingen på enkelte områder innen hvitfisksektoren.

Meldingen har mye godt i seg og viser en god retning, hvor fleksibilitet og enkeltaktørenes tilpasninger til en konkurranseutsatt næring, ser ut bli tilgodesett. Mulighet for strukturering innen flåten er et viktig element, og gir ytterligere fleksibilitet ved å gi anledning for strukturering innen fiskeslag, og ikke bare i "hele" kvotepakker. Lav lønnsomhet i fiskerinæringen, og på landsiden spesielt, er en utfordring som endrete rammevilkår kan avhjelpe, men det vil uansett være aktørene sine egne valg som avgjør resultat, men meldingen bærer preg av at arsenalet av forskjellige tilpasninger blir større, og gir dermed økte valgmuligheter for den enkelte.

2. Råfiskloven:

I hovedtrekk fungerer Salgslagene meget godt, hva gjelder riktig og samtids informasjon til deltakerne, og markedsplass for auksjoner.

Salgslagene sikrer korrekt oppgjør til fiskere og like vilkår for kjøperne vedr garantistillelse. Udiskutabelt, svært bra for næringen. Salgslagenes "offentlige oppgaver" skjøttes godt.

Tre forhold bør allikevel endres:

2.1 Økonomi

Salgslagene bør ikke få anledning å opparbeide større fond, enn de har behov for innenfor en sikkerhetsstillelse for egen drift og garantifond. Salgslagene bør ikke ha anledning å investere i flåte eller landanlegg, i kommersiell virksomhet i konkurranse med andre i næringen. Salgslagene må ikke ha anledning å plassere overskuddslikviditet i aksjemarkedet eller ta direkte eierpost i børsnoterte selskaper. (F.eks Hurtigruten, hvor tapet var 12-14 mill)

2.2 Styrerepresentasjon,

Bransjeorganisasjonen "Sjømat Norge" bør ha rett til å oppnevne et styremedlem i hvert av salgslagene, med bakgrunn i at Salgslagene er tildelt oppgaver som berører næringen samlet.

Disse "eksterne" styremedlemmene skal ikke delta i prisforhandlinger om minstepriser, om denne ordningen mot formodning fortsetter.

2.3 Fastsetting av minstepriser

At en av partene i et kjøp/salgforhold om en kommersiell vare, i et konkurranseutsatt marked, skal ha ensidig rett til å sette minste lovlig omsettbare pris, er prinsipielt uholdbart.

Virkning av minsteprisfastsetting:

- Når minsteprisen settes/eller blir signifikant lavere en markedsprisen, i forhold til tilbud og etterspørsel, har minsteprisen liten eller ingen effekt.
- Når minsteprisen er satt i nærheten av markedsprisen, vil prismekanismen ikke fungere etter hensikten. Tilpasninger til "feil" råstoffpris tas blant annet ofte ut i kvotetilpasninger. En svært uønsket konsekvens.
- Minsteprisfastsetting fører til aktørene i mindre grad tilpasser fisket i forhold til tilbud og etterspørsel. Normal prismekanisme fungerer ikke, og bidrar til liten tilpasning over året mellom fangst og produksjon og marked. For den enkelte aktør og for fellesskapet tar vi ikke ut høyeste mulig oppnåelig verdiskapning.
- Det kan stilles spørsmål om minstepris-instituttet virkelig bidrar til at fiskerne over tid får høyere råstoffpriser, enn det de ellers ville fått i et fritt prisbilde. Sammenliknbare forhold tyder ikke på det.
- Minstepris-instituttet skal sikre at også den mindre flåten har en garantert pris å starte fiske på. Denne flåten kan i de fleste regionene tilby fangsten til flere anlegg, og kan gjennom Salgslagene få nærmest nåtids-informasjon om hva som er prisbildet i regionen. Nærhet mellom den mindre flåten og "kjøperne" er god, og sikrer i seg selv riktig prising.
- Minstepris-instituttet bidrar ikke til kvalitetshevning på råstoffet. Der psykologien er at minstepris er nærmest absolutt i forhold til kjøp salg, uavhengig av kvalitet. Dette vises godt ved at det ikke er noen overensstemmelse mellom ført reduksjon av pris, under minstepris på "Sluttsedler", som følge av kvalitetsbrist på råstoffet, og det som faktisk leveres av svak kvalitet. I alt for stor grad er det råstoffets beskaffenhet og kvalitet, som avgjør hvilke produkter som kan produseres, og ikke hva som er optimalt lønnsomt.
- Minsteprisinstituttet har, i den grad det har vært ønsket, ikke hindret en betydelig strukturering av flåte og landproduksjonen., snarer tvert om.

Salgslagenes ensidige rett til å fastsette "minstepris" må erstattes av, enten fri prisdannelse, eller hvis forhandlingsinstituttet skal videreføres, og det ikke oppnås enighet mellom forhandlingspartene, må en uavhengig "voldgift-dommer" tre inn og fastsetter "minstetillatte omsetningspris" mellom fisker i første hånd og kjøper. Prinsippet for hva som er riktig pris, må endres fra å utelukkende fokusere på å sikre fiskerne en "akseptabelt pris", til å bli, om mulig, et instrument for økt verdiskapning og bedre konkurransekraften til norsk fiskerinæring.

3.Deltakerloven.

Deltakerloven er allerede uthulet i den forstand at det gjøres tilpasninger som strengt tatt er utenfor lovens ramme, og det gis nå og da dispensasjoner som fundamentalt er motstridende til loven ordlyds, om at bare aktive fiskere kan eie fiskebåt med kvoterettigheter. Aktive redere er i noen sammenhenger erstattet med aktiv fisker, uten

at rederen har bakgrunn eller har praktisert som aktiv fisker. Det er i stor grad tilfeldig hvem som får fordelene av betegnelsen "aktiv reder" og de som ikke får.

Fisket er noe mer enn "bare" å ta fangsten opp av havet, det er økonomi, innovasjon, kvalitet, markedstilpasning osv, hvor flere kunnskapsbaserte profesjoner vil bidra for å gi størst verdiskapning og lønnsomhet. Dette berger for at eierskap til fiskeflåten, må settes i en ramme, som bidrar til økt lønnsomhet, fleksibilitet og ikke minst at aktørene i næringen får like rammevilkår.

Det bør derfor åpnes, på generell basis, at landanlegg for mottak og produksjon av fisk og med eierskap >60% på norske hender, må kunne eie fiskefartøy med kvoteretter. På samme måte som fiskebåteiere kan eie produksjonsanlegg, f.eks. "sjøtilvirkere". Det vil bidra til å styrke økonomien på landsiden, øke verdigrunlaget samlet sett for virksomheten, og vil gi en økt stabilitet i drift.

Alternativt eller som tillegg bør landanlegg kunne tildeles kvoterettigheter som kan leies av aktive fisker, på de vilkår som de måtte bli enige om. Dette er en mindre god løsning, i forhold til å kunne gi produksjonsbedrifter rett til å eie fiskefartøy med kvoterettigheter.

4. Trålere med aktivitetsplikt.

4.1. Ordningen med regionale tilbudsplikt for trålere, bør oppheves. Ordningen er byråkratisk og gir i realiteten ingen ønsket effekt verken for sjø og land. Når samme konsern tilbyr fisk og avslår å kjøpe, gir denne ordningen ingen mening.

4.2. Ordningen med aktivitetsplikt må opprettholdes.

4.3. Det må settes vilkår om at majoritetseier i flåteleddet og landanleggene som inngår i aktivitetsplikten er den samme., del av samme konsern.

Kommentarer:

Vilkårene for å få anledning til å kjøpe landanlegg og tilhørende trålflåte, var basert på en leverings- og aktivitetsplikt, noe som også klart influerte på "inngangsbilletten" for Aker ASA og andre tilsvarende aktører, for å komme inn i næringen. Forutsetningene var kjent, og akseptert.

Aker/Norway Seafoods ASA har i dag nær 80% av all frossenfillet eksport, (kvantumsmessig er norsk frossenfileteksport kanskje 1/3 av hva den var for 20 år siden- kompensert noe med økt fersk fillet eksport)

Mer dominerende enn, Hydro innenfor sin sektor, Yara, Statoil, Telenor osv. Alle har etablert/fått særfordeler av fellesskapet, inne sine sektorer, hva gjelder fordelaktige tildelinger av konsesjoner/rettigheter, langsiktige fordelaktige kraftpriser etc. Alle under den forutsetning av de løser sine respektive oppgaver i et konkurranseutsatt marked.

Fiskeridepartementet tildelte for noen små år siden et 60-talls laksekonsesjoner, til ca 10% av reell markedspris, til de aktørene som dokumenterte satsning på videreforedling i Norge.

Tilsvarende for Aker/NWS, hvor noen konsesjonsbegrensninger måles opp mot fordelene med å drive fiske og fangst.

Aktivitetsplikten må få et reelt innhold. Aktivitetsplikten behøver ikke å kobles mot generell leverings- og produksjonsplikt av eget trålråstoff, men trer inn når alternativ råstoffleveranser ikke klarer å betjene en produksjon /et marked. Da vil trålere i fiske,

ha leveringsplikt til landsiden, som igjen produsere og opprettholder markedsandeler. Konsernet bestemmer selv hvilket råstoff, i hvilken form og internprising. Konsernet har da en motivasjon til å sikre seg alternativt råstoff, når for eksempel markedet for ombordfrossen fisk er spesielt godt, og har på den andre siden sikkerhet for leveranser, i tider med vanskelig omsetning.

Det vil skape stabilitet på landsiden, og overfor markedet, og disse helårlige arbeidsplassene vil være svært attraktive, som igjen vil borge for god lønnsomhet. Visjonen som NWS ble etablert på "Fra bunn til munn", får et reelt innhold.

At Aker/NWS etter eget utsagn, ikke har lyktes særlig godt med denne strategien, skyldes ikke at rammevilkårene ikke har vært gode nok, "all fisk omsettes og har sitt marked", men er forhold som Aker selv må løse. Et element i dette er internprising, et annet produktsammensetning. Om Hydro for eksempel etablerte et eget kraftselskap, som solgte sin "fordelaktige" el-kraften til markedspris til egen aluminiumproduksjon, så ville "kraftselskapet" i perioder fått et stort overskudd, og egen aluminiumproduksjon tilsvarende dårlig inntjening. Slik oppdeling av råvare/innsatsfaktor og produksjonsprising, er ikke åpenbart tilgjengelig i Hydro sine regnskaper. I Aker-konsernet er det en prioritert oppgave å vise denne sammenhengen, i den hensikt å ytterligere "dokumentere" behovet for redusert kapasiteten på landproduksjonen.

Aker/NWS har allerede skalert ned produksjonskapasitetene ved en rekke av sine anlegg, ca 50-60% av hva som var produksjonskapasitet for 20 år siden, tilsvarende er konsernets trålkapasitet og tilhørende kvoter økt med 50 - 100%. Det er på tide å stramme noe inn, og gjøre aktivitetsplikten reell.

Aker/NWS dominerende rolle innen frossenfillet produksjon i Norge, gjør dette ekstra påkrevet. Produksjonskapasiteten innen filetindustrien er trolig nå på et kritisk lavmål, for å kunne opprettholde denne type industri i Norge. Som er svært viktig for å sikre mottakskapasitet fra kystflåten, opprettholde industriarbeidsplasser langs kysten, og viktigst å sikre et differensierte produktspekter til markedet.

Fartøy som inngår i leveringsplikten, eller andre som inngår leveringsavtaler bør kunne få kvotebonus fra helheten, innen egen trålerfartøygruppe, når fangsten leveres fersk iset til landanlegg. Ytterligere strukturering av trålflåten, også på fiskeslag, vil bidra til økt lønnsomhet og konkurransekraft.

Om aktivitetsplikten oppheves, så burde også spørsmålet om det for helheten/felleskapet, den nasjonale konkurransekraften etc., er tjenlig med å opprettholde en stor trålflåte. Da kan "tilhørende" konsesjoner trekkes tilbake, tildeles landanlegg, fartøy tilhørende landanlegg eller refordes til kystflåten ved at trålstigen endres.

